

judeže in najhujše grešnike. Zato bode vsem v veliko tolažbo poročilo, ki dokazuje, da imamo mi na svoji strani katoliške slovenske misijonarje, može, ki iz prakse najbolje vedó, kako se razširjaj in utrjuj katoliška vera. Teh častitljivih mož organ, opazujoč z brezstrastnega stališča norosti nestrpnostev na naši desnici in levici, je izrekel jasno, da pri tem bratomorskem boji trpi i vera i narodnost med Slovenci, in da se hudo greši proti lastnemu narodu.

Ako se taki glasovi ne bodo poslušali, se je v resnici bati, da se našim grobokopom posreči dovršiti žalostno delo: pokopali bodo narod slovenski in z njim pokopali vero katoliško. Potem bodo pač slovenski misijonarji primorani v staro domovino nazaj nositi dragoceno luč vere, a prižigali jo bodo po naših milih pokrajinah — tujemu narodu. Zadnji čas je torej, rojaki! Mi kličemo s povzdignjenim glasom: komur ste mar naši svetinji, brani je z nami v bratovski slogi! „Mir ljudem na zemlji“ — slovenski!

Politični pregled.

Razpust državnega zbora priporočali so češki veleposestniki grofu Taaffeju zagotavljajoč mu, da po novih volitvah na Češkem zmagajo skoro po vseh čeških okrajih Staročehi, ker je narod zgubil zaupanje v Mladočehe, ki se bratijo z levico. Vlada se pa za razpust državnega zbora neče odločiti, ker ni prepričana, da bi Mladočehi zares bili nakrat prišli tako ob veljavo. Na Moravskem se celo kaže, da mladočeški vpliv narašča, in vlada se boji, da Staročehi ondu pripadejo pri novih volitvah.

Državni zbor snide se zopet dne 17. januarja in bode nadaljeval budgetno debato in bode zboroval do marca, kadar se snidejo deželni zbori. Državni zbor se bode bavil v januarji in februarji pred vsem z državnim proračunom. Deželni zbori bodo pa tudi v prvi vrsti se pečali le z deželnimi proračuni. Posebno se že zagotavlja, da v češkem deželnem zboru sprava ne pride na vrsto. Ker vlada nima dosti upanja, da bi se vsprejele nje predloge, hoče pa še vso stvar odložiti.

Novi minister za Češko se še ne bode kmalu imenoval. Grof Taaffe je že mislil na imenovanje tega ministra, kakor je razvidno iz odgovora knezu Schwarzenbergu. To misel je pa opustil, ko so Mladočehi glasovali proti dispozijskemu zakladu. Levica pa tudi še ne dobi novega zastopnika v ministerstvu. Ministerski predsednik je bil ponudil nasledništvo Kuenburgovo grofu Wurmbradu, pa le s pogojem, da pridobi za vlado desno krilo levičarjev. Grof Wurmbrand si pa seveda ni upal razcepiti levice in je zatorej odklonil ponudeni portfelj.

Nova večina. — Grof Taaffe se sedaj trudi, da bi dobil novo večino iz raznih zmernejših elementov. Sestavlja najprej program za novo večino. Ko bode sestavljen program, bode ministerski predsednik vabil vse stranke, katere se strinjajo s tem programom, da vstopijo v novo večino. Vlada je torej nastopila pot, katero je priporočil Javorski. Bodo li Slovenci pristopili k novi večini, še ni gotovo. Vse je odvisno le od tega, kak program sestavi vlada. Levičarski listi z neko nezaupnostjo pišejo o tem Taaffejevem koraku. Boje se, da se ne razbije njih klub. Veleposestniki se bodo morda pridružili vladi, drugi levičarji si pa ne bodo upali, ako bode v novi večini tudi Hohenwartov klub. Če pa levica ostane jedina, bode pa najbrž Taaffejevo prizadevanje zastonj, ker nobeno sodelovanje levičarjev in desničarjev ne more biti trajno, ker se

preveč razlikujejo po svojih načelih. Če bi pa Hohenwartov klub se odrinil, pa najbrž Poljaki ne bodo hoteli sodelovati.

Plener in Steinwender sta se pred razhodom državnega zbora pogajala o skupnem postopanju liberalcev in nemških nacionalcev. Oba sta bila jedina, da treba vsem Nemcem skupno delovati. Ta pogajanja se pa bodo nadaljevala, ko se zopet snide državni zbor.

Ogersko. — Državni zbor je brez burne debate vsprejel budget za podlogo podrobni razpravi. — Madjari kažejo vedno večjo brezozirnost proti drugim narodnostim. Te dni so obsodili urednika slovanskih „Narodnih Novin“ v jednoletno ječo in 3000 gld., denarne globe, ker je obsojal, da policija ni pustila slovesnega odkritja spomenika njegovemu očetu znanemu slovaškemu rodoljubu Hurbanu in je pri tej priliki celo zabranila ljudem vhod na pokopališče.

Vatikan. — Konzistorij, v katerem se bode imenovalo več novih kardinalov, zboroval bode v drugi polovici meseca januarja. — Poroča se, da bo papež za dan 19. februarja, ko bode praznoval s slovesno sv. mašo svoj škofovski jubilej, poklical vse tuje in italijanske kardinale v Rim.

Italija. — Vlada je zbornici predložila načrt zakona, po katerem se ima vsak zakon prej civilno skleniti in potem še-le cerkveno. Duhovnik, ki bi koga poročil, predno se je sklenil civilni zakon, bo hudo kaznovan.

Papež in Francija. — Te dni bil je baje pri papežu neki odposlanec grofa pariškega in ga je z ozirom na žalostni notranji položaj Francije nagovarjal, da naj ne podpira republike, temveč naj se posprijazne z monarhizmom. Papež se ni dal pregovoriti, temveč je odposlanecu celo zatrdil, da svoje politike nasproti Franciji ne bo nikoli premenil in mu je svetoval, da naj monarhisti jednake nade za zmirom opuste. Odposlanec grofa pariškega bil je savojski grof Saint-Bon, brat umrlega laškega mornarskega ministra.

Francija. — Parlamentarna komisija svoje delo glede panamske afere vrlo nadaljuje in prišla je na sled nezaslišnim činom jako odličnih mož. Da se je Reinach usmrtil, je sedaj dognano. Ko je izvedel, da se prične preiskava o panamski aferi, skušal je na vse mogoče načine stvar zaprečiti in obhodil je v to svrhu vse odločilne faktorje. Vlada se mu je že udala, a ker je pravosodni minister Ricard pretil z demisijo in se grozil, da spravi potem vso stvar v javnost, moralo se je s preiskavo vse jedno pričeti. Ko je Reinach videl, da vse njegovo moledovanje nič ne pomaga, se je zastrupil. Z Reinachom vred prizadet je bil pri panamski aferi tudi finančni minister Rouvier. Moral se je umakniti z ministerskega stola. Na njegovo mesto poklicali so Tirarda. Nad Brissonom, ki je predsednik komisije se republikanski in židovski listi najbolj jeze, kajti on namreč je celo preiskavo sprožil in skrbi za to, da ista ne zaspi. Očitajo mu celo, da hoče postati republikanski predsednik. — Položaj je grozno zamotan, v nevarnosti je celo republika. Republikanci so prizadeti v panamski aferi, monarhisti ne. Zadnji izkoriščajo si to okoliščino v prid sebi. Popolnoma brez premembe se vse ne bode končalo. Sedanja vlada vsaj se ne bode vzdržala na krmilu in težko bo drugače, da bo tudi predsednik Carnot odstopil. — Najnovejša poročila pravijo, da je vlada dobila od obeh zbornic, dovoljenje, da se začne kazenska preiskava proti nekaterim parlamentarcem. Potem se parlamentarna panamska enketa razide. — Nekateri največje krivce mej upravnimi odborniki panamske družbe so zaprli.

Nemčija. — Državni zbor je izročil vojaško predlogo komisiji 28 članov. — Proti Ahlwardtu, o katerem smo zadnjič poročali, da je bil obsojen zaradi razžaljenja časti in ob ednem tudi voljen v državni zbor, se je na predlog zbornice ustanovilo kazensko postopanje. To žide jako jezi, kajti radi bi bili s poti spravili Ahlwardta, ki jim je — seveda po pravici — očital goljufijo.

Bolgarija. — Vlada je izdelala podrobni načrt zakona o premembu ustave in za načrt pridobila tudi že večino zbornice. Stambolov poklical je vsakega poslanca posebej k sebi in jim prigovarjal, da se naj pismeno zavežejo glasovati za vladno predlogo. Na ta način pregovoril je Stambolov 245 poslancev. Skupščina šteje vsega vkupe 293 zastopnikov, je toraj dvetretjinska večina bila zagotovljena in ustava se je vsprejela. — Javno mnenje je bilo s početka nasprotno nameravani premembu ustave. Sedaj se pa že smatra prememba ustave kot potrebna za vredenje dinastije in ohranitev miru

Obrtnija.

Nekoliko o našem orodji.

(Dalje.)

Stružni stroji (Hobelmaschinen).

a) Stružni stroj za kovine. Orodje te mašine je dleto ali jeklo, ki reže premočrtne oblanice, debele 1—2 milimetra. Navadno tvori pri teh mašinah obdelovani kos glavno, dleto pa prestopno gibanje. V ta namen treba pritrditi objekt na premični mizi ali na sanéh, katere stroj premika s pomočjo zobatih koles. Hitrost temu premikanju je navadno 80—100 milimetrov v jedni sekundi, ko jeklo reže, 200—300 milimetrov pa tedaj, ko gre jeklo prazno nazaj. Prestopno gibanje dleta znaša 0.25 do 2.5 milimetrov. Jako ugodne so tudi tako zvane Shaping-mašine, pri katerih je objekt popolnoma nepremičen, a giblje se samo dleto. Primerne so se ve le za manjša dela.

b) Stružni stroj za les. V najnavadnejšem slučaju potiskata ročica in vinta navadni oblič sem ter tja po deski, ali pa je oblič pritrjen in deska se giblje. Večji mašine ločimo v podolžne ali tangencialne in počezne ali transverzalne stružne stroje. Prve vrste mašine nosijo dolge kline na širokem valjarji; zato jim tudi pravimo valjaste stružne mašine (Walzenhobelmaschinen). Valj goni jermen na okoli, ki dobiva svojo moč od parne ali kake druge sile. Deska leži na posebnih valjih, ki jo ob jednem potiskajo pod nože. Nekatero mašine imajo nože spodej in zgorej, tako da je deska takoj na obeh platéh obdelana. Ako nož pretrgano na nekaterih mestih, potem obdeluje stroj desko samo na določenem kraji. Tako moremo zdolbiti v desko dolge utore in grabne in delati vtiske za razne čepe.

Druge vrste stružnih mašin imajo svoje kline pritrjene na ploči, ki se krog vertikalne ali pa tudi horizontalne osi vrti. Desko potiskamo ob sukajoči se ploči dalje. Take počezne stroje rabimo samo v prvo, kosmato obdelovanje. Podobni so strojem za prešanje in tudi njihova hitrost je jako velika. Podolžna stružna mašina ima valj, ki se v jedni minuti 1200—2000 krat zvrtil, deska pa se potisne v jedni sekundi 16—8.3 milimetrov dalje. Počeznih strojev ploča se zavrti v jedni minuti do 2500krat, deska pa se premakne v jedni sekundi 3 milimetre. Pri vseh teh strojih je treba imeti solidno podlago, ki je pač većinoma od železa. Vsled hitrosti nožev je tudi zahtevati,

da ima vsak stružni stroj primerne varnostne naredbe, kajti gorjé delavcu, ki bi prišel s klinami v dotiko.

(Dalje prihodnjič.)

Obrtnijske raznoterosti.

Cementne deske. V novjšem času so prišle v porabo tako zvane cementne deske, ki so v mnogih slučajih priporočila vredne. Narejene so iz žaganja, ki je pomešano in zvezano s cementom. Navadno vzamejo 1 del portlandskega cementa in 3 dele žaganja. Zmes stisnejo z močnimi mašinami. Včasih vložijo tudi nekoliko ličja in protja, kar mnogo povzdigne trpežnost novega materiala. Cementne deske moremo žagati in pribijati, kakor druge deske. Rabijo se posebno za stropne in stene v hlevih, v delavnicah, za strešne podložne deske i. t. d. Cementne deske dobro drže vsako malto in lahko jih obdelujemo kakor navadni zid.

Vpliv solca in meseca na ojstrino orodja. Luč solca in tudi meseca menda škodljivo vpliva na ojstrino orodja. Noži, svedri, kose i. t. d. postanejo na solcu plavi in zgubé prvotno trdoto. Zato ni dobro kupovati tacega orodja, ki je dolgo ležalo v prodajalniških izložbah. Tudi mesec neugodno vpliva na jeklo. Pravijo, da se časih žaga popolnoma pokvari, če je bila le jedno noč izpostavljena mesečni svetlobi.

Nova namaka za les. Do sedaj so rabili mizarji namake, ki so većinoma bile zelo občutljive za mokroto. Jedna sama vodena kaplja je uže pustila neizbrisljiv sled za seboj. Sedaj priporoča tvrdka Henrik Jordan v Würzburgu novo namako, kateri voda prav nič ne škoduje. Napravi se na nastopni način: Surovi kavčuk deni v 10krat toliko terpentina, da se dobro namoči in napné; potem prideni še ravno toliko terpentina in razstopi kavčuk pri skromni gorkoti. K tej raztopini prilij jednako množino dobrega lanenega firneža, obema pa prideni $\frac{1}{2}$ dela smolno-kislega mangana (Saizsaures Mangan) ter razgrevaj vso zmes do kakih 120 stopinj Celsija, dokler se popolnoma ne sčisti. — Dobljeno tekočino razredči s sedemkrat večjo množino alkoholove šelakove raztopine (politure), kateri si poprej primešal jedno odstotek deteljéne kisline (Kleesäure), segrej jo do približno 80 stopinj Celsija ter jej primešaj konečno še $\frac{1}{3}$ zmesi, katero si napravil, ako si vlil skupaj $\frac{5}{6}$ obeljenega lanenega olja in $\frac{1}{6}$ kapaivnega balzama (Copai balsam). Ako s tem preparatom namažeš s cunjjo ali pa s čopičem jednokrat ali dvakrat dotični les, dobi lepo, temno in trajno površje.

Moč raznih razstrelivnih tvarin. Nedavno so napravili zanimive poskuse o moči raznih modernih razstrelivnih tvarin. V ta namen so puskušali, kako daleč požene 5 kilogramov dotičnega razstreliva kroglo, ki je tehtala 13 kilogramov. Roburit in amonit sta vrgla kroglo 302 m daleč, stonit 238 m, tonit 201 m, gelingnit in sekurit 183 m, karbonit 156 m in navadni smodnik 124 m. Iz tega razvidi bralec, da je naš stari smodnik najslabši. Hvala bogu, da druge še po imeaih komaj poznamo!

Kmetijstvo.

Rudeča detelja.

Znano je, da po gorah rudeča detelja bolje uspeva kakor po ravninah. Naj je jeseni po ravninah detelja še tako lepo kazala, vendar ni upanja, da bi se je toliko nakosilo, kakor po gorah.